

15.13 STALLEN: comfort voor mens en vee

Op de weide volstaat meestal wat **beschutting** tegen zon, regen en wind. Onderschat de zon niet, vermijd een zonnslag! Samen met voldoende drinkwater is een hok een minimum dat je moet voorzien voor zoogdieren en hoenders (behalve watervogels, die hebben zelf een uitstekende isolatie).

De stal om te overwinteren moet al wat degelijker zijn.

Als de stal tochtig, nat en/of koud is, moeten alle warmbloedige dieren **energie** verbruiken om warm te blijven. Dat is dus voedsel dat je extra moet voorzien om ze in leven te houden. Daar staat geen productie van vet, vlees, wol of melk tegenover. Een goede stal is een investering op wat langere termijn. Je bespaart er werk, voer en veeartskosten mee.

Ideaal is als een stal ook wat **uitloop** heeft, zodat de dieren op zonnige dagen naar buiten kunnen.

De stal moet **droog** zijn. Het **dak** en de slagregenkant moeten dus goed dicht zijn. Maak de **vloer** licht afhellend naar de deur of naar (een goot naar) de **gierkelder**. Gier is het meest waardevolle deel van je mest, dus ook een gierput is een goede investering. Een drinkemmer hangt stevig vast, zodat hij niet wordt omgelopen.

Ook moet de stal kunnen **verlucht** worden. Bij te weinig verluchting krijg je condens, vocht en schimmelvorming.

Je kan een 2- delige **deur** voorzien. Onderdeurtje dicht, bovendeel open. Zet er ook een (beveiligde) grendel op, zodat de dieren of de wind de deur niet open krijgen. Je kan ook een hek in de deuropening voorzien.

Zorg ook voor een **raam**, zodat de dieren genoeg daglicht hebben. Zelf word je ook depressief bij te weinig licht. Zet er dik (gewapend) glas in, of nog liever stevig plexiglas. Maak het glas op tijd schoon. Als het dicht zit met stof en spinnenwebben verliest het zijn functie voor een groot deel.

Voorzie dat je het in verschillende standen kan vastzetten. Met (minstens) 2 openingen (deur en raam) kan je tocht creëren en sneller en beter verluchten.

De **muren** eens per jaar **kalken** zorgt voor veel meer licht, een mooie propere stal en ontsmetting van de muren. Aan te raden dus. Gladde muren zijn makkelijker schoon te houden en geven minder schuilplaatsen aan allerhande ongedierte.

Als het in de zomer te heet is kan je de ramen op het zuiden ook witten om de hitte buiten te houden.

Houd de stal hygiënisch en comfortabel, in een conditie waar je zelf ook gezond in zou kunnen verblijven.

Hoewel ze graag in de modder wroeten, zijn varkens propere dieren. Als ze ruim voldoende plaats hebben. Ze zijn praktisch naakt, dus buiten de zomerperiode verliezen

ze via de stenen vloer waar ze op liggen zeer veel warmte en energie. Terwijl je net wil dat ze dat in vlees omzetten. Schroef in een hoek een reeks houten balken tegen elkaar op de vloer, zodat ze een wat geïsoleerde **lighoek** hebben. Rond de kanten af. Loszittend materiaal breken ze af en bijten ze stuk.

Als je het **regenwater** van het proper gehouden dak opvangt (en filtert) moet je niet alle water aanvoeren. Zet de ton op de koele noordkant. Eventueel op een verhoogje, verankerd, met een tap onderaan, een overloop (weg van de stal) en een deksel tegen het vuil.

Als je de stal hoog genoeg maakt kan je er een **hooizolder**(tje) op maken. Je kan er een wintervoorraad stro en hooi opslaan, makkelijk dichtbij. En het is een zeer goede isolatie.

Als de stal groot genoeg is kan je ook een gedeelte afmaken om er **wintervoer** op te slaan: bieten, maïs, aardappelen, haver... Granen en krachtvoer bewaar je in afsluitbare tonnen, zodat vogels en muizen en vocht er niet bij kunnen. Dit deel van de stal moet goed **afgesloten** kunnen worden (een dichte muur en een deur), zodat de dieren er niet bij kunnen. Ze zouden er een boeltje van maken, en zich ziek eten. Een paard kan zich overeten en last krijgen van hoofbevangenheid.

Hang binnen ook een **likblok**. Buiten smelt die, of spoelt af door de regen.

Een **liksteen** (📖 of zoutsteen) is een blok zout met een beetje andere mineralen. Vooral werkpaarden, die meer zweten, hebben meer natrium nodig dan ze via het gewone voer krijgen. Gezien natrium gebonden wordt aan chloor zal het aandeel natrium van een liksteen nooit hoger zijn dan 39%.

Voor koe, paard, schaap zijn er likstenen die een andere, aangepaste mineralensamenstelling hebben. De dieren likken ervan volgens hun eigen, individuele behoefte.

↳ Zie ook Verplaatsbaar hok (voor kippen en varkens) en Ruif, trog, voederbak, drinkbak

♪ *Snobisme: zaken kopen die men niet graag ziet met geld dat men niet heeft om indruk te maken op mensen die men niet mag.*